

1. สภาพปัญหา

"การธนาคารพาณิชย์" ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 4 ให้หมายความถึง การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และยังให้คำจำกัดความของ "ธนาคารพาณิชย์" ไว้ว่า หมายถึง ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ธนาคารพาณิชย์ทำหน้าที่ในด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่ได้จากการรับฝากเงินจากประชาชน ห้างร้าน มูลนิธิ ฯลฯ โดยผู้ฝากจะถอนเงินฝากนั้นคืนได้ตามที่ติดตกลงกันหรือเมื่อเรียกร้อง และธนาคารได้นำเงินนั้นไปลงทุนหรือให้กู้ยืมเพื่อหาผลประโยชน์ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งการประกอบธุรกิจประเภทอื่นอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำได้ เช่น การให้ค้ำประกันลูกค้า และการให้เข้าหุ้นรภัย เป็นต้น

นอกจากที่ธนาคารพาณิชย์จักต้องดำเนินธุรกิจให้อยู่ในกรอบกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งได้แก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังด้วยการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมในเดือนพฤศจิกายน 2528 แล้วธนาคารพาณิชย์จักต้องมิผู้มีความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

การบริหารธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งนอกจากการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตอบแทนผู้ถือหุ้น และสามารถจ่ายดอกเบี้ยพร้อมทั้งเงินต้นแก่ผู้ฝากเงินได้อย่างสม่ำเสมอแล้ว จะต้องมี ความสามารถในการบริหารงานมิให้ธนาคารนั้น ๆ เกิดปัญหาสภาพคล่อง เพราะจากบทเรียนที่เกิดขึ้นแก่บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ที่ล้มเลิกกิจการนับแต่ปี 2522 เป็นต้นมา รวมทั้งปัญหา

ของธนาคาร เอเชียธรีส์ก็ตามล้วนเกิดจากปัญหาการขาดแคลนสภาพคล่องทั้งสิ้น ที่ปล่อยสินเชื่อไปแล้ว เกิดหนี้สูญหรือไม่สามารถหาเงินทุนมาจ่ายคืนแก่ผู้ฝากได้ตามที่ตกลงกัน

ผู้บริหารสถาบันการเงินหรือผู้บริหารธนาคารพาณิชย์จึงต้องมีความสามารถในการบริหารสภาพคล่องเป็นอย่างดี โดยการสำรองเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เมื่อต้องการ เป็นอัตราที่พอเพียงเพื่อไว้จ่ายให้แก่ผู้ฝากเงินที่มาถอนและเพื่อหักบัญชีกรณีเช็คสั่งจ่ายจากวงเงินที่ดึงไว้ให้แก่ลูกค้า ในขณะที่เดียวกันเพื่อให้สำรองเงินสดสำรองไว้ตามกฎหมายได้อย่างเคร่งครัด

อย่างไรก็ตาม การดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละวัน บางครั้งก็มีเงินเหลือ บางครั้งก็ขาดเงินในระยะสั้น ๆ และยิ่งในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจผันผวนมาก ๆ แล้วโอกาสที่จะเกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินยิ่งมีมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีแหล่งปรับสภาพคล่องได้อย่างทันการณื โดยอาศัยตลาดเงิน ดังนั้น ในช่วงปี 2520-2522 เมื่อเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่สอง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เร่งรัดในการพัฒนาตลาดเงินในประเทศให้เป็นแหล่งปรับสภาพคล่องของสถาบันการเงิน และต่อมาได้ตั้งตลาดซื้อคืนพันธบัตรรัฐบาลเสริมตลาดเงินที่มีอยู่แล้วในช่วงนั้นขึ้น

ตลาดซื้อคืนในประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 ดังกล่าว เป็นช่วงที่ตลาดเงินกู้ระหว่างธนาคาร (Interbank) ซึ่งเป็นตลาดเงินที่สำคัญของสถาบันการเงินขณะนั้นยังขาดความคล่องตัว ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถปรับสภาพคล่องได้อย่างทันการณื สภาพคล่องโดยทั่วไปจึงอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงจัดตั้งตลาดซื้อคืนขึ้นมาเพื่อ เสริมแหล่งเงินระยะสั้นให้สถาบันการเงินใช้ในการปรับสภาพคล่อง และเป็นเครื่องมือของธนาคารแห่งประเทศไทยในการควบคุมปริมาณเงิน และระดับอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศให้เหมาะสม

นับตั้งแต่ปี 2522 จนถึงขณะนี้ ตลาดซื้อคืนได้ทำการก่อตั้งมาเกือบหนึ่งทศวรรษแล้ว จึงควรมีการประเมินว่า ตลาดซื้อคืนได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการบริหารเงินระยะสั้น หรือบริหารสภาพคล่องของระบบธนาคารพาณิชย์ไทยได้สอดคล้องกับสภาพคล่องที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาอย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของธนาคาร นั่นคือ เมื่อธนาคารต้องการเงินหรือต้องการลงทุน ธนาคารสามารถดำเนินการได้ตามจำนวนที่ต้องการหรือไม่ และอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนมีความสัมพันธ์กับอัตราอื่นหรือไม่ อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และระดับความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืน กับ

ตลาดเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์

2. เพื่อศึกษาตลาดซื้อคืนในประเทศไทยได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการบริการเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ได้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในแต่ละช่วงเวลา

3. เพื่อศึกษาความสามารถของตลาดซื้อคืนในการตอบสนองความต้องการของธนาคารพาณิชย์

3. แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้อาศัยแนวความคิดหลายด้าน ดังนี้

1. ตลาดซื้อคืนในประเทศไทยจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินระยะสั้นของธนาคารในการบริหารเงินให้เกิดสภาพคล่อง และเป็นเครื่องมือของธนาคารแห่งประเทศไทยในการดำเนินนโยบายทางการเงิน

2. เมื่อธนาคารพาณิชย์ต้องการเงิน (กู้เงิน) จะกระทำผ่านตลาดซื้อคืนด้วยการขายหลักทรัพย์ที่ปลอดภัยที่มีอยู่ด้วยการ "เสนอขาย" ตามจำนวนเงินที่ต้องการ และเมื่อต้องการลงทุนธนาคารพาณิชย์จะกระทำผ่านตลาดซื้อคืนด้วยการ "เสนอซื้อ" ตามจำนวนเงินที่ต้องการลงทุน

3. อัตราดอกเบี้ยในประเทศไทย ได้รับผลจากอัตราดอกเบี้ยภายนอกประเทศ

4. อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินในประเทศต่างมีความสัมพันธ์กัน

5. FORWARD PREMIUM เป็นปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่งในการคิดต้นทุนการนำเงินเข้า (OFF SHORE COST) ซึ่งการเคลื่อนไหวของ FORWARD PREMIUM ขึ้นกับความไม่แน่นอนในการแลกเปลี่ยนเงินตรา เมื่อต้นทุนการนำเงินเข้าสูง ผู้ต้องการเงินก็จะทำการจัดหาแหล่งเงินจากภายในประเทศมากเพราะต้นทุนต่ำกว่า ซึ่งเมื่อมีผู้ต้องการมากอัตราดอกเบี้ยตลาดเงินในประเทศก็จะสูงตาม

4. สัมมติฐานที่จะทดสอบ

เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนกับอัตราดอกเบี้ยอื่น และบทบาทของตลาดซื้อคืนในการบริหารเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ จึงได้ตั้งสัมมติฐานในการศึกษาไว้ 2 ประเด็น คือ

1. อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนมีความสัมพันธ์กับอัตราอื่น เช่น Interbank (At Call) Prime Rate (MOR) FORWARD RATE, LIBOR

2. ตลาดซื้อคืนได้แสดงบทบาทในการบริหารเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยพิจารณาจากปริมาณเส้นซื้อและซื้อได้จริง เส้นขายและขายได้จริง ว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5. ขอบเขตของการค้นคว้า

ทำการศึกษาค้นคว้าเฉพาะตลาดซื้อคืนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น โดยศึกษาเฉพาะบทบาทของตลาดซื้อคืนที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ไทยในฐานะที่เป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารเงินระยะสั้น (บริหารสภาพคล่อง) ทั้งนี้ โดยอาศัยข้อมูลจากระบบธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด โดยนำปริมาณธุรกรรมและอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืน อัตราดอกเบี้ยทั่วไปเฉลี่ยรายเดือนของตลาดซื้อคืนจากระบบธนาคารไทยพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ย PRIME RATE (MOR) โดยการเฉลี่ยจากระบบธนาคารกรุงเทพ ไทยพาณิชย์ กสิกรไทย และใช้ FORWARD RATE จากระบบธนาคารกรุงเทพ ทั้งนี้ เพราะธนาคารกรุงเทพ ได้ทำธุรกิจการนำเงินเข้าประเทศสูงกว่าธนาคารอื่น ๆ จึงสามารถเป็นตัวแทนทั้งระบบธนาคารได้

6. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้วิธีการศึกษาทั้งแบบพรรณนา (Descriptive) และคำนำชม (Prescriptive) โดยจะใช้การพรรณนาถึงทฤษฎีและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตลาดเงิน และการบริหารเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ และใช้การคำนวณทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Peason Product - Moment Correlation Coefficient (r) และ T-Statistic test และ PAIR TEST โดยการศึกษาจะแบ่งออกเป็น 5 บท คือ

- บทที่ 1 จะได้กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การศึกษา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษาลมมติฐาน และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา
- บทที่ 2 เป็นการกล่าวถึงทฤษฎีและหลักในการบริหารเงินระยะสั้นหรือบริหารสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์
- บทที่ 3 จะได้กล่าวถึงบทบาทตลาดซื้อคืนในตลาดเงินของไทย ซึ่งจะเป็นการกล่าวถึงตลาดซื้อคืนในฐานะที่เป็นตลาดเงินแห่งหนึ่งในประเทศ ซึ่งนอกจากจะกล่าวถึง

ลักษณะและวิธีการต่าง ๆ ในตลาดซื้อคืนของไทยแล้ว ยังได้กล่าวถึงตลาดเงินอื่น ๆ ในประเทศไทยด้วย

บทที่ 4 เป็นการศึกษาเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนกับดอกเบี้ยอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีได้อาศัยตลาดซื้อคืนเป็นแหล่งในการบริหารสภาพคล่องเพียงแหล่งเดียว แต่ธนาคารพาณิชย์ได้อาศัยตลาดเงินต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการศึกษาจะมุ่งเน้นหาระดับความสัมพันธ์และทดสอบความสัมพันธ์ที่คำนวณได้ พร้อมกับอธิบายถึงเหตุผลของความสัมพัทธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งระยะเวลาการศึกษาจะอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2524-2527

บทที่ 5 เป็นการศึกษาถึงบทบาทของตลาดซื้อคืนในการบริหารเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ โดยการศึกษาจะแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาถึงปริมาณการเข้าร่วมในตลาดซื้อคืนของธนาคารพาณิชย์นับตั้งแต่ ม.ค. 2522 - มิ.ย. 2528

ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาพิสูจน์เพื่อยืนยันว่า ตลาดซื้อคืนได้มีส่วนช่วยธนาคารพาณิชย์ในการบริหารสภาพคล่องจริง

ส่วนที่ 3 เป็นการศึกษาพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า ตลาดซื้อคืนได้แสดงบทบาทในการบริหารเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้จะได้เล่นอถึงทัศนคติของนักการธนาคารต่างๆ ที่มีต่อตลาดซื้อคืนในประเทศไทย โดยในการศึกษาจะอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) นับตั้งแต่ ม.ค. 2524 - มิ.ย. 2528 เป็นหลัก ซึ่งจะได้อาศัยข้อมูลจากห้องสมุดและธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 3 แห่งในประเทศไทย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หลังจากจบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คาดว่าจะทำให้ผู้ศึกษาและผู้สนใจอ่านได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ของอัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนกับอัตราอื่น
2. ได้ทราบถึงแหล่งเงินทุนหรือแหล่งลงทุนระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์
3. ได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของตลาดเงิน ซึ่งเป็นแหล่งเงินระยะสั้นได้ดีขึ้น
4. ได้เกิดความรู้ ความเข้าใจใน "ตลาดซื้อคืน" และบทบาทของตลาดซื้อคืนในฐานะ

ที่เป็นเครื่องมือในการบริหารเงินระยะสั้นของธนาคารพาณิชย์

5. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของตลาดซื้อคืนในการตอบสนองความต้องการของธนาคารพาณิชย์